

Ivor Altaras Penda
Marin Zekaj
**POPULIZAM NA
PRIJEVREMENIM IZBORIMA
ZA ZASTUPNIKE U HRVATSKI
SABOR 2016. GODINE**

**POPULISM IN THE EARLY
PARLIAMENTARY ELECTION
FOR MEMBERS IN THE
CROATIAN PARLIAMENT
IN 2016**

SAŽETAK: Nastavno na prethodno objavljena istraživanja fenomena populizma i njegove prisutnosti u Republici Hrvatskoj, a koristeći istu metodološku matricu za analizu sadržaja, rad se bavi istraživanjem prisutnosti populizma na prijevremenim izborima za zastupnike u Hrvatski sabor, održanim 2016. godine. Istraživanja fenomena populizma lokalno, ali i globalno sve se više intenziviraju, te populizam kao pojam postaje sve prisutniji u društveno-političkom diskursu, pri tome često, ali i olako karakterizirajući sve i svakoga kao populiste. U kontekstu Republike Hrvatske, a koja je u svojoj političkoj povijesti prošla kroz razna državna uređenja, ovaj rad će istražiti je li populizam kao vid političkog djelovanja bio prisutan na izborima 2016. godine i identificirati političke aktere koji su se u svojem djelovanju koristili populističkim obilježjima, te o kojoj vrsti populizma se radi.

KLJUČNE RIJEČI: populizam, Republika Hrvatska, prijevremeni parlamentarni izbori

ABSTRACT: Based on the previously published researches of the phenomenon of populism and its presence in the Republic of Croatia, and using methodological contents analysis matrix, which has been developed by B. Šalaj and M. Grbeša Zenzerović, this paper deals with the research of the presence of populism in the early Parliamentary election held in 2016. The researches of the phenomenon of populism have been intensified on both local and global level, and populism, as a concept, is becoming increasingly present in social and political discourse. However, everyone and everything is then easily classified as populist. In the context of the Republic of Croatia, which has been through numerous state orders throughout its political history, this paper is going to examine if there was populism, as an aspect of political action, in the 2016 elections, and it is going to potentially identify the political actors, who have been using populist features in their political careers. Furthermore, it is going to examine which kind of populism it is.

KEY WORDS: populism, the Republic of Croatia, early Parliamentary election

UVOD

Populizam kao politološki fenomen nije novijeg datuma, te se istraživači ovog fenomena slažu kako su se u proteklim periodima istraživanja populizma bazirala na promatranju određenih pojava slučajeva, pri tome primjenjujući različite metode istraživanja. U današnjem vremenu istraživanja ovog fenomena se sve više globaliziraju, povezujući stručnjake različitih tipova i stvarajući globalne mreže znanstvenika¹ u svrhu pokušavanja što boljeg objašnjavanja fenomena te davanja odgovora na razna pitanja. Demokracija u Republici Hrvatskoj relativno je “mlada”, izborna nakon višegodišnjeg jednogumlja. Svakako, jedan od značajnijih datuma u suvremenoj političkoj povijesti Republike Hrvatske je 30. svibnja 1990. godine, kada je demokratski izabran, a nakon čega i konstituiran višestranački Sabor, što se označava kao početak moderne i demokratske Republike Hrvatske. Uvidom u Registar političkih stranaka,² u stvaranju prvih godina suvremene političke povijesti sudjelovale su stranke koje se danas, s odmakom, smatraju sistemskim političkim strankama, redom: *Hrvatska demokratska stranka (HDZ)*, *Socijaldemokratska partija Hrvatske (SDP)*, *Hrvatska socijalno-liberalna stranka (HSLs)*, *Hrvatska seljačka stranka (HSS)*, *Istarski demokratski sabor (IDS)*, *Hrvatska stranka prava (HSP)*... Političke stranke svojim su slobodnim osnivanjem izraz demokratskog višestranačkog sustava kao najviše vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske, čije je djelovanje regulirano Zakonom o političkim strankama³. Upravo navedeni pojam “demokratski višestranački sustav” zaslužan je za razvoj “političke različitosti” unutar političkog sustava Republike Hrvatske, kakav i danas poznajemo. Slobodni izbori i glasanje nezaobilazan su dio svakog demokratskog poretka, dok se izborni proces može definirati da su “izbori radnja sastavljena od skupa postupaka, pravnih ili materijalnih čina kojima građani određuju njihove predstavnike ili sudjeluju u donošenju političkih odluka”⁴. S druge strane, s obzirom na to da su izbori slobodan proces, participacija građanstva na izborima odraz je

INTRODUCTION

Populism, as a political phenomenon, is not very recent, and researchers agree that in previous periods the researches of populism were based on observing particular emanating cases, and different research methods were being applied. In recent times, the researches of this phenomenon are becoming increasingly globalized, grouping various experts into global scientists networks¹ in order to explain the phenomenon and provide answers to different questions. When analysing contemporary democracy in the Republic of Croatia, which is rather “young” and which eventually came in force after many years of single-mindedness, we can say that one of the most important dates in the political history of the Republic of Croatia is May 30, 1990, when multi-party Parliament was democratically elected and constituted. This date is perceived as the beginning of modern and democratic Republic of Croatia. Based on reviews of the Registry of political parties², the parties which took part in the creation of contemporary political history and which are now considered to be the system political parties, are: *Hrvatska demokratska stranka (HDZ)*, *Socijaldemokratska partija Hrvatske (SDP)*, *Hrvatska socijalno-liberalna stranka (HSLs)*, *Hrvatska seljačka stranka (HSS)*, *Istarski demokratski sabor (IDS)*, *Hrvatska stranka prava (HSP)*... The free establishment of political parties represents multi-party democratic system as the highest value of the constitutional order of the Republic of Croatia, and its activity is regulated by the Act on Political Parties³. The very term “multi-party democratic system” is responsible for the development of political diversity within the Croatian political system, as we know it. Free elections and voting are an indispensable element of every democratic order, while the election process is denoted as “...an activity composed of legal or material actions, by which citizens appoint their representatives or take part in political decision making”⁴. Since elections are a free process, the citizens’ participation is an expression of political culture and community maturity, and the will of people is generated into

političke kulture i zrelosti zajednice, čime se volja naroda pretače u demokratsku izabranu, legitimnu vlast. Nakon propasti projekta “Jugoslavija”, na ovim prostorima došlo je vrijeme društveno-političkih promjena. O političkoj situaciji u hrvatskom društvu nakon raspada Jugoslavije piše i J. Jelenić⁵ te ga obilježava kao stanje sukoba i suradnje, ustvrdivši pritom kako su to oznake svake politike i društva, ali pri tome ističući kako su razlike između društava u kulturi upravo sudjelovanja u političkim procesima; doraslost i zrelost svjesnog preuzimanja odgovornosti. N. Zakošek⁶ u svom istraživanju apostrofira kako je politička znanost još uvijek “mlada” društvena znanost te da do sredine prošlog, dvadesetog stoljeća nije bilo znanstvene poddiscipline koja bi se mogla nazvati “političkim sustavom”. Još je i Ustavom Republike Hrvatske⁷ regulirano kako je Hrvatska suverena i demokratska država u kojoj se jamče i osiguravaju prava ravnopravnosti, slobode i prava čovjeka, te promiče njihov gospodarski i kulturni napredak i socijalno blagostanje, te da vlast proizlazi iz naroda i pripada narodu kao zajednici slobodnih i ravnopravnih državljana, te da se ta ista vlast ostvaruje u okviru izbora svojih predstavnika slobodnim odlučivanjem na izborima.

U tom kontekstu, ovaj rad istraživat će prisutnost populizma na prijevremenim parlamentarnim izborima za zastupnike u Hrvatski sabor, održanim 2016. godine metodom analize sadržaja u okviru koje će se analizirati stupi političkih participanata na izborima u najznačajnijim hrvatskim dnevnim novinama: *Globus*, *Nacional*, *24 sata*, *Jutarnji list*, *Večernji list*, *Novi list*, a naslanjajući se na ranija istraživanja M. Grbeše i B. Šalaja⁸ o prisutnosti populizma u Republici Hrvatskoj, koji su u svom istraživanju objedinili rezultate triju istraživanja: I. studija – “Mapiranje stanja”, II. studija – “Populizam na predsjedničkim izborima 2014./2015. godine” i III. studija – “Populizam MOST-a na parlamentarnim izborima 2015. godine”, provedenim od 2009. do 2015. godine, čiji je glavni cilj bio odrediti prisutnost populizma u Republici Hrvatskoj tekstualnom analizom

democratically elected, legitimate power. After the project “Yugoslavia” had failed, these areas were faced with social and political changes. J. Jelenić⁵ writes about the political situation in Croatian society after the demise of Yugoslavia and describes it as a state of conflict and cooperation. He claims that these are the features of all politics and of every society, but he highlights that what differentiates societies culturally is taking part in political processes; maturity in conscious responsibility. N. Zakošek⁶ states in his study that political science is still a “young” social science. Until mid-20th century, there was no scientific subdiscipline that could be denoted as “political system”. Apart from that, the Constitution of the Republic of Croatia⁷ has regulated that Croatia is established as a sovereign and democratic state in which equality, freedoms and the rights of man and citizen are guaranteed and secured, and economic and cultural advancement and social welfare are promoted. Power in the Republic of Croatia derives from the people and belongs to the people as a community of free and equal citizens. The people exercise the power through the election of representatives and through direct decision-making.

In this context, this paper will explore the presence of populism in the early Parliamentary election held in 2016, using methodological contents analysis matrix, which has been developed by B. Šalaj and M. Grbeša Zenzerović. We will analyse the appearances of political participants in Croatian daily newspapers: *Globus*, *Nacional*, *24 sata*, *Jutarnji list*, *Večernji list*, *Novi list*. We will use earlier studies conducted by the above mentioned authors⁸ about the presence of populism in the Republic of Croatia, who have consolidated the results of three studies: *the first study* – “Condition mapping”, *the second study* – “Populism at the presidential election in 2014/2015”, and *the third study* – “Populism of the political party the Bridge at the Parliamentary election in 2015”. The studies were conducted between 2009 and 2015, and their main purpose was to determine the presence of populism in the Republic of Croatia through textual contents analysis, with

sadržaja, pomoću instrumentarija koji su autori sastavili, točnije, Matricom za analizu sadržaja⁹ (Tablica 1) podijeljenoj u tri analitička dijela, pri tome analizirajući političko-komunikacijski stil političkih aktera unutar sustava, polazeći od pretpostavke kako se političke ideje, pa samim time i političke ideologije, javno posreduju kroz političku komunikaciju.

Navedena Matrica za analizu sadržaja koristi tri analitičke dimenzije i populizam određuje uz prisutnost elemenata, pa tako ukoliko su prisutni elementi pozivanja na “narod i antielitizam” (određujuća obilježja – indikatori populizma), autori smatraju kako se može govoriti o prisutnosti populizma, dok je treći element, pozivanje na “opasne druge” dodatan, s pomoću kojega se određuju različiti tipovi populizma. U interpretaciji dobivenih podataka, prema autorima, prisutnost indikatora iz dimenzije pozivanja na narod ukazuje na postojanje populističkog stila, dok prisutnost indikatora iz dimenzije pozivanja na narod i antielitizam ukazuje na prisutnost “pravog” populizma, odnosno populizma i ideologije.

the assistance of toolbox composed by the authors, called “Contents analysis matrix”⁹ (Table 1). It is divided into three analytical parts, and it analyses political and communication style of the political actors in the system, assuming that political ideas, as well as political ideologies are publicly mediated through political communication.

The mentioned “Contents analysis matrix” applies three analytical dimensions and defines populism through the presence of elements. If there are elements of reference to people and anti-elitism (defining features – indicators of populism) present, the authors think that there is populism. The third element – reference to the dangerous others is additional, and it helps define different types of populism. When interpreting the acquired results, if there is an indicator from the “reference to the people” present, this implies the presence of populist style. However, the indicator from the “reference to the people and anti-elitism” implies that there is “true” populism, that is populism and ideology. Apart from these three analytical dimensions, if necessary, the

TABLICA 1. MATRICA ZA ANALIZU SADRŽAJA
TABLE 1. CONTENTS ANALYSIS MATRIX

POZIVANJE NA “NAROD” REFERENCE TO “THE PEOPLE”			POZIVANJE NA “ANTIELITIZAM” REFERENCE TO “ANTI-ELITISM”		POZIVANJE NA “OPASNE DRUGE” REFERENCE TO “DANGEROUS OTHERS”	
Pozitivno Positive	Negativno Negative	Neutralno Neutral	Poziva se Referring	Ne poziva se Not referring	Poziva se Referring	Ne poziva se Not referring
Podrazumijeva sve kolektivne pojmove; građani, ljudi, stanovništvo, pučanstvo, puk, zajednica, javnost, birači, osim pojedine grupe; mladi, seljaci, umirovljenici This implies all collective terms; citizens, people, population, community, public, voters; except for individual groups; the young, peasants, the retired			Podrazumijeva referiranje na političare kao cjelinu (političke elite), a ne samo na pojedinog političara ili političku stranku ili na aktualnu vlast This refers to the politicians as an entity (political elite), and not only an individual politician, a political party or the current government		Podrazumijeva pojedince ili grupe koji ne pripadaju narodu (s kojim se akter identificira) i koji su prijetnja blagostanju i napretku tog istog naroda This implies individuals or groups that do not belong to the people (that the participant can identify with) and which pose a threat to wellbeing and progress of these same people	

Izvor: B. Šalaj, M. Grbeša, *Dobar, loš ili zao, Populizam u Hrvatskoj* / Source: B. Šalaj, M. Grbeša, *Good, bad or evil, Populism in Croatia*

Matrica za analizu sadržaja, korištena u gore navedenim istraživanjima populizma, koristit će se i pri analizi izvanrednih parlamentarnih izbora 2016. godine za potrebe ovoga rada. Uz već tri navedene analitičke dimenzije, a po potrebi, Matrica se može nadopunjavati dodatnim varijablama, kao što su to autori i činili, primjerice u prvoj studiji *Mapiranje stanja*¹⁰ s dvije dodatne varijable, identifikacija s političkim elitama (npr. “mi političari”) i nastojanje odnosno odbijanje političara da se prikažu “profesionalnim političarima”, ili primjerice u okviru treće studije, *Populizam Mosta na parlamentarnim izborima 2015. godine*¹¹, s dodane tri kategorije u kojima se testirao odnos Mosta NL prema političkim elitama: korištenje ucjenjivačkog diskursa, predlaganje konkretnih mjera kojima se reducira moć elita te zagovaranje koalicije s jednom ili obje velike stranke.

PRIJEVREMENI IZBORI ZA ZASTUPNIKE U HRVATSKI SABOR 2016.

Nakon parlamentarnih izbora 2015. godine i formiranja Vlade Domoljubne koalicije na čelu s HDZ-om i MOST-om nezavisnih lista, za trinaestog premijera Republike Hrvatske izabran je nestranački tehnokrat, dotadašnji financijski direktor tvrtke Teva za Europu, Tihomir Orešković. Potvrdom Hrvatskog sabora 22. siječnja 2016. godine od strane 83 saborska zastupnika izglasano je povjerenje Vladi Tihomira Oreškovića¹². Iako je, s obzirom na uvelike različito političko iskustvo, od samog sastavljanja trinaeste Vlade Republike Hrvatske bilo jasno kako ona nema političku budućnost, turbulencije između vladajućih stranaka Domoljubne koalicije i MOST-a svoj su vrhunac dosegle 16. lipnja 2016. godine izglasavanjem nepovjerenja u Hrvatskom saboru¹³ predsjedniku Vlade Tihomiru Oreškoviću, čime su počeli teći Ustavni rokovi za održavanje prijevremenih parlamentarnih izbora. Sukladno važećem Zakonu, Predsjednica Republike Hrvatske donijela je Odluku o raspisivanju prijevremenih izbora za zastupnike u Hrvatski sabor¹⁴, koji su se održali u nedjelju, 11.

Matrix can be updated with additional variables, as the authors did it. For example, in the first study they added two additional variables to the *Condition mapping*¹⁰, identifying with political elite (e.g. we, the politicians) and politicians being reluctant to present themselves as “professional politicians”. In the third study *Populism of the Bridge in the 2015 Parliamentary election*¹¹ they added three categories, which tested the relationship between the Bridge and the political elite: using blackmailing discourse, proposing actual measures that would reduce the power of the elite and encouraging a coalition with one or both major parties.

EARLY PARLIAMENTARY ELECTION FOR MEMBERS IN THE CROATIAN PARLIAMENT IN 2016

After the Parliamentary elections in 2015 and the establishment of the Government of the Patriotic Coalition, headed by the HDZ and the Bridge, Tihomir Orešković was elected the thirteenth Prime Minister of the Republic of Croatia. He was an independent technocrat that had previously worked as the CFO for Teva Europe. On January 22, 2016, 83 members of Parliament voted for the Government of Tihomir Orešković¹². Although it was fairly clear that this government does not have bright political future, due to different political experiences, the turbulences between the governing Patriotic Coalition and the Bridge culminated on June 16, 2016, when the government was voted on a motion of censure¹³. At this point the Constitution time limit started running for the Prime Minister Tihomir Orešković to hold the early Parliamentary election. In accordance with the Act in force, the President of the Republic of Croatia made a Resolution on the call of an early election¹⁴, which was then held on Sunday, September 11, 2016, and on September 10 and 11, 2016 for the diplomatic and consular missions of the Republic of Croatia.

rujna 2016. godine, dok su se Izbori u sjedištima diplomatsko-konzularnih predstavništava Republike Hrvatske održavali 10. i 11. rujna 2016. godine.

Za potrebe ovog rada, istom metodologijom analize sadržaja kao što je gore i navedeno, a u svrhu istraživanja populizma u predstavničkoj demokraciji Republike Hrvatske, analizirat će se dostupni sadržaj samostalnih stranaka i onih koalicijskih lista koje su glasovima birača osvojile mandate i time participiraju u Saboru nakon izbora. Točnije, analizirat će se koalicija HDZ – HDS – HSLS, “Narodna koalicija” (SDP – HNS – HSS – HSU), koalicija “Jedina opcija” (ŽZ, Promijenimo Hrvatsku, Uvijek Frankeri, Akcija Mladih), stranka MOST, koalicija stranaka okupljene oko IDS-a (IDS – PGS – RI), koalicija “Koalicija za premijera” (Stranka rada i solidarnosti, Reformisti, Novi val, HSS SR – BUZ) te stranka HDSSB. Kandidacijske liste nacionalnih manjina te kandidacijske liste dijaspore ne ulaze u ovo istraživanje. S obzirom na broj dostupnog materijala, u ovo istraživanje ulazi dostupan sadržaj iz novinskih i internet portala vodećih hrvatskih dnevnih novina i portala: *Globus*, *Nacional*, *24 sata*, *Indeks*, *Žutarnji list*, *Večernji list*, *Novi list*, u okviru kojeg ćemo analizirati deset istupa po koaliciji/stranci objavljenim u gore navedenim novinama i portalima od početka izborne kampanje do njenog završetka (izborne šutnje).

Populizam na prijevremenim izborima za zastupnike u Hrvatski sabor 2016. godine

Kako bismo lakše interpretirali dobivene podatke (ukupno 70 objava, 10 po koaliciji/stranci), analizom sadržaja u nastavku rada donose se dvije tablice (Tablica 2 i Tablica 3), s raščlanjenim analitičkim dimenzijama Matrice za analizu sadržaja.

Istraživanje populizma analizom sadržaja

Istraživanje prisutnosti populizma na prijevremenim izborima za zastupnike u Hrvatski sabor 2016. godine pomoću navedenog instrumentarija, Matrice za analizu sadržaja, onih političkih stranaka i koalicijskih lista koje su nakon izbora ostvarile zastupljenost u

For the purpose of this study, in order to examine populism in the representative democracy of the Republic of Croatia, we will analyse available contents of independent political parties and of those coalition lists, which have gained mandates by votes and which participate in the Parliament. To be more precise, we will analyse the coalition HDZ – HDS – HSLS, “Narodna koalicija” (SDP – HNS – HSS – HSU), the coalition “Jedina opcija” (ŽZ, Promijenimo Hrvatsku, Uvijek Frankeri, Akcija Mladih), the party the Bridge, the coalition of parties gathered around the IDS (IDS – PGS – RI), the coalition “Koalicija za premijera” (Stranka Rada i solidarnosti, Reformisti, Novi val, HSS SR – BUZ), and the party HDSSB. Candidates lists of ethnical minorities and of diaspora were not covered in this study. With regards to the materials available, this study covers the contents available from the newspaper and Internet portals of leading daily press in Croatia: *Globus*, *Nacional*, *24 sata*, *Indeks*, *Žutarnji list*, *Večernji list*, *Novi list*. We are going to analyse ten interviews per coalition/party published in the above mentioned newspapers and portals within the timeframe of the beginning of the election campaign until its end (election silence).

Populism in the early elections for representatives in the Croatian Parliament in 2016

In order to interpret the obtained results more easily, we enclose two analysed tables (Table 2 and Table 3), with separate analytical dimensions of the “Contents analysis matrix”.

Examination of populism through contents analysis

Examining the presence of populism at the early Parliamentary elections in 2016 among those political parties and coalition lists that were represented in the Parliament upon the election, suggests that populism, as an aspect of political activity in the Republic of Croatia, is present to a certain extent.

TABLICA 2. POZIVANJE NA NAROD
TABLE 2. REFERENCE TO THE PEOPLE

KOALICIJA (ILI) KANDIDACIJSKA LISTA COALITION (OR) CANDIDATE LIST	POZIVANJE NA NAROD (Σ) ZBROJ REFERENCE TO THE PEOPLE (Σ) SUM	POZIVANJE NA NAROD REFERENCE TO THE PEOPLE		
		Neutralno Neutral	Pozitivno Positive	Negativno Negative
HDZ-HDS-HSLS	3	3	0	0
NARODNA KOALICIJA (SDP-HNS-HSU-HSS)	7	7	0	0
KOALICIJA ZA PREMIJERA (MB365-Reformisti, Novi val, HSS- BUZ)	31	19	12	0
JEDINA OPCIJA (ŽZ-PH,Uvijek Frankeri, Akcija Mladih)	43	18	25	0
IDS-PGS-RI	9	9	0	0
MOST	29	19	10	0
HDSSB	8	8	0	0

TABLICA 3. POZIVANJE NA "ANTIELITIZAM" I "OPASNE DRUGE"
TABLE 3. REFERENCE TO "ANTI-ELITISM" AND "THE DANGEROUS OTHERS"

KOALICIJA (ILI) KANDIDACIJSKA LISTA COALITION (OR) CANDIDATE LIST	POZIVANJE NA „ANTIELITIZAM“ REFERENCE TO ANTI-ELITISM		POZIVANJE NA "OPASNE DRUGE" REFERENCE TO THE DANGEROUS OTHERS	
	Poziva se Referring	Ne poziva se Not referring	Poziva se Referring	Ne poziva se Not referring
HDZ-HDS-HSLS	0	10	1	9
NARODNA KOALICIJA (SDP-HNS-HSU-HSS)	0	10	1	9
KOALICIJA ZA PREMIJERA (MB365-Reformisti, Novi val, HSS- BUZ)	4	6	0	10
JEDINA OPCIJA (ŽZ-PH,Uvijek Frankeri, Akcija Mladih)	6	4	3	7
IDS-PGS-RI	0	10	0	10
MOST	4	6	0	10
HDSSB	1	9	0	10

saboru, sugerira kako je populizam kao vid političkog djelovanja u Republici Hrvatskoj u određenoj mjeri prisutan.

In the case of the Croatian Democratic Union (HDZ), it went to the early 2016 elections independently, in most electoral units, while in

U slučaju Hrvatske demokratske zajednice, koja na prijevremene izbore 2016. godine u najvećem broju izbornih jedinica izlazi samostalno na izbore, dok samo u određenim jedinicama izlazi zajedno s Hrvatskom socijalno-liberalnom strankom (HSLŠ) te Hrvatskom demokršćanskom strankom (HDS) i koja na prijevremenim izborima nastupa s novim predsjednikom (A. Plenković), vidljiva je i retorička promjena s nacionalističkog tipa vođenja kampanje prema pitanjima koja su aktualna u društvu i državi: gospodarska situacija, pitanja blokiranih građana, smanjenje javnog duga itd. Prikupljeni podaci pokazuju kako se u retorici predstavnika Hrvatske demokratske zajednice i njezinih partnera na parlamentarnim izborima¹⁵ može pronaći sporadičan, ali ipak prisutan određen broj referiranja na narod u najvećoj mjeri zabilježen kod A. Plenkovića, što je i očekivano s obzirom na to da je upravo on nositelj medijske kampanje, dok su sva pozivanja na “narod” zabilježena u neutralnom kontekstu. U nijednom analiziranom sadržaju nije zabilježeno pozivanje na antielitizam, kao ni pokušaj odmicanja od političkih elita nikoga od predstavnika stranke i partnera. U pogledu pozivanja na “opasne druge” kao treće analitičke dimenzije, iako se retorika predstavnika stranke u podmaklim fazama zaoštravala, zabilježeno je tek jedno pozivanje na “opasne druge”, kvalificirano u liku najveće oponentske stranke SDP-a: “SDP-ova vlada htjela je štiti jugoslavenski državni terorizam.”¹⁶ Iako je sadržajno, za razliku od prethodnih redovnih izbora, vidljiva razlika u načinu vođenja kampanje, također, vidljivo je i često retoričko vraćanje u prošlost i usporedbe novog vodstva stranke s onim starim: “... ovaj zadnji pokušaj da se stavi znak jednakosti između mene i bivšeg predsjednika HDZ-a jednako je neuspješan”¹⁷, što je novom vodstvu stranke dodatno otežavalo udaljavanje od nacionalističkih ideja i pozicioniranja HDZ-a kao moderne proeuropske stranke te okrenutost vitalnim pitanjima građanstva.

S druge strane, stranke okupljene oko Narodne koalicije, predvođene Socijaldemokratskom partijom,

only a few units it went together with the Croatian Social Liberal Party (HSLŠ), and the Croatian Christian Democratic Party (HDS). It went to these elections headed by their new president (A. Plenković). One thing that was apparent, was the rhetorical change from the nationalistic campaigning style towards addressing the current issues of the society and the country: economic situation, foreclosures, public debt reduction etc. The obtained data show that the rhetoric of the HDZ representatives and their parliamentary election partners¹⁵, indicates sporadic, however existing reference to the people, mostly present in A. Plenković’s rhetoric. It was to be expected since he is the media campaign flag-bearer, but all reference to the people were registered in the neutral context. None of the analysed contents registered reference to anti-elitism or an attempt to move away from the political elite. Regarding the reference to “the dangerous others” as the third analytical dimension and despite the fact that the rhetoric of political party representatives was getting sharper in the advanced stages, there was only one reference to “the dangerous others” registered. It was in the shape of the biggest opposing party – SDP: “The government of the SDP wanted to protect Yugoslavian state terrorism.”¹⁶ Even though there is an apparent difference in campaign style contentswise, in contrast to previous elections, what is also apparent is frequent rhetorical referral to the past and comparisons of new party leadership to the old one: “... this last attempt to put the symbol of equals to between me and the old president of the HDZ is equally unsuccessful”¹⁷. This made it even more difficult for the new leaders of the party to distance themselves from the nationalistic ideas and to position the HDZ as a modern pro-European party, as well as to focus on the vital issues for the citizens.

On the other hand, parties gathered around the National Coalition, headed by the Social Democratic Party of Croatia, entered the early election with the same political echelon and in spite of their defeat

unatoč izbornom porazu na parlamentarnim izborima 2015., u prijevremene izbore ulaze s istim političkim ešalom, dok je kandidat za premijera ispred koalicije i dalje Zoran Milanović. U njegovoj retorici vidljiv je pomak i odustajanje od kontriranja nacionalizmu, dok su njegove poruke sve više usmjerene poboljšanju sustava, koji neminovno vodi do poboljšanja života građana: "... Cijeli svoj politički život posvetio sam da od svoje zemlje učinim tvrđavu vladavine prava."¹⁸ U pogledu istraživanja populizma i općenito političke retorike predstavnika ispred koalicije¹⁹, jedini kandidat koji se retorički ne uklapa u drukčiji format predizborne kampanje na ovim izborima je Krešo Beljak, predsjednik Hrvatske seljačke stranke (HSS), koji se u svojim istupima i dalje najviše referira na nacionalizam, prošlost HDZ-a te optužbe kako HDZ zemlju vraća u srednji vijek: "Nismo pitali 25 godina. Ali ne mogu nas danas Argentinci i Kanadani, ovakvi i onakvi, učiti domoljublju. Mi smo 1991. godine obranili Hrvatsku od agresora, dok su jedni bili ratni dopisnici, mi smo stradavali"²⁰. Dimenzije pozivanja na narod zabilježene su u neutralnom kontekstu u najvećoj mjeri kod predvodnika koalicije, Zorana Milanovića, dok su iza njega po istim parametrima Ivan Vrdoljak i Silvano Hrelja. U analiziranom sadržaju nije zabilježeno pozivanje na antielitizam, dok je u jednom analiziranom sadržaju zabilježeno pozivanje na "opasne druge", koji su za Narodnu koaliciju, sasvim očekivano, s obzirom na uzajamnu dualnu fiksiranost dvije najveće stranke, predstavnici HDZ-a: "... s druge strane imamo u vrhu HDZ-a ljude koji su optuženi pravomoćnim optužnicama... to su opasni ljudi... optuženi za zlouporabu javnog povjerenja"²¹.

"Koalicija za premijera" okupljena oko dugogodišnjeg zagrebačkog gradonačelnika Milana Bandića na prijevremene parlamentarne izbore izlazi u politološko šarolikoj koaliciji. Pri istraživanju populizma unutar navedene koalicije zasigurno je jedan od najvećih izazova pokušaj raščlanjivanja koji to sadržaj i djelovanje Milana Bandića spada u predizbornu kampanju, a koji u njegove redovne, gradonačelničke – protokolarne

at the Parliamentary election in 2015. Their Prime Minister candidate was again Zoran Milanović. His rhetoric showed some headway and he gave up opposing nationalism. His messages are increasingly directed towards the improvements of the system, which would consequently result in better living standard: "... I have dedicated my entire political life to turning my country into the fortress of the rule of law."¹⁸ As for the examination of populism and political rhetoric in general of the representatives of the coalition¹⁹, the only candidate that does not fit rhetorically into the different campaign format in this election is Krešo Beljak, the president of the Croatian Peasant Party. In his statements he still refers to nationalism, more than anyone else. He also talks about the HDZ's past and accuses the HDZ of dragging the country back to the Middle Ages: "We haven't been asking any questions for 25 years. But we cannot allow Argentinians and Canadians to teach us patriotism. In 1991 we were defending Croatia from the aggressor. While certain people were merely war correspondents, we were getting killed"²⁰. The dimensions of referring to the people, were registered in the neutral context, mostly with Zoran Milanović, the president of the coalition, followed by Ivan Vrdoljak and Silvano Hrelja, according to the same parameters. The analysed content does not register reference to anti-elitism, but it does register the reference to "the dangerous others". For the National coalition these dangerous others are the representatives of the HDZ, which was to be expected, due to mutual dual fixation of the two largest parties: "... on the other hand, on the top of the HDZ there are people who were finally convicted... dangerous people... accused of the abuse of public trust"²¹.

The "Coalition for the Prime Minister" gathered around long-term mayor of Zagreb Milan Bandić, who went to the early Parliamentary election in a politically very colourful coalition. While researching the populism within the above mentioned coalition, it was the biggest challenge to attempt to analyse which contents and actions of Milan Bandić actually belong to

dužnosti. Od analiziranih kandidata koalicije²², snažno pozivanje na narod, od čega je zamjetan broj u pozitivnom kontekstu, zabilježeno je najviše kod predvodnika koalicije Milana Bandića: "... Moji partneri nakon izbora su građani Republike Hrvatske, kao što su i građani grada Zagreba".²³ Osim referiranja na narod, u istupima M. Bandića vidljivo je snažno pozivanje na antielitizam i pokušaj odmicanja od elitista: "U tom ratu za bolju prošlost političke elite proizvode podjele koje su im omogućavale da desetljećima uništavaju Hrvatsku, jednu od najljepših zemalja na svijetu. Pozivamo sve građane da među sobom, jedni drugima, usmeno i pismeno, uživo, mailom, društvenim mrežama prošire tu radosnu vijest: 2. svjetski rat je završio."²⁴ Treći element koji određuje vrstu i tip populizma, pozivanje na "opasne druge", nije zabilježeno.

Most nezavisnih lista na izbore izlazi samostalno. U istupima članka stranke²⁵ vidljiva je usmjerenost prema dvjema najvećim strankama, HDZ-u i SDP-u, što korelira s trećom studijom, autora M. Grbeše i B. Šalaja, "Populizam Mosta na parlamentarnim izborima 2015. godine"²⁶, koji su u okviru iste istaknuli opću percepciju da se kampanja Mosta NL uglavnom temeljila na populističkim porukama i osudi dviju najvećih stranaka te zazivanju reformi. Analizirani kandidati ispred MOST-a često koriste fraze kojima podilaze potencijalnim glasačima, prikazujući se kao "zaštitnici građana": "... zbog dobrih djela proći ćemo bolje nego na prošlim izborima"²⁷, ali se i snažno pozivaju na antielitizam, kao drugi bitan element koji pokazuje prisutnost populizma: "... mi ne radimo za velike igrače, kao što su radili HDZ i SDP prije"²⁸. Treća referenca, pozivanje na "opasne druge", u diskursu Mosta nije zabilježena.

Istarski demokratski sabor (IDS) regionalna je politička stranka, socijalno-liberalnog opredjeljenja. Do sada je IDS uvijek na neki način bio u kohabitaciji sa sestrinskom strankom, SDP-om, te bilo kakva politička suradnja sa strankama desnijeg karaktera nije bila moguća, što je jasno i dano do znanja: "Mi s desnicom

the election campaign, and which of them are his usual protocol duties as the city mayor. Among the coalition candidates²² we analysed, those who most powerfully refer to the people, often in the positive context, are in the Milan Bandić's coalition: "... My partners, upon the election, are the people of the Republic of Croatia, as well as of the city of Zagreb".²³ Apart from referring to the people, M. Bandić's statements reflect strong reference to anti-elitism and an attempt to distance himself from it: "In this war, fighting for a better past, the political elites are generating partitions which enabled them to destroy Croatia for decades. And Croatia is one of the most beautiful countries in the world. We are appealing to all citizens to spread the word, in written form, orally, live, by mail and social networks: the WWII is over".²⁴ The third element which determines the type of populism, referring to "the dangerous others", was not registered.

The Bridge of Independent Lists went to the election independently. The statements of the president of the party²⁵ reveal their focus on the two leading parties: the HDZ and the SDP, which is in correlation with the third study by M. Grbeša and B. Šalaj "Populism of the Bridge at the Parliamentary election in 2015"²⁶. The authors of the study highlight the general perception that the Bridge's campaign was mostly based on populist messages, accusations of the two leading political parties and invocation of reforms. The speeches of the Bridge's candidates, which we analysed, frequently employ phrases which serve to patronise the potential voters, and in this way they are presenting themselves as "the citizens' patrons": "... due to our good deeds, we will achieve better results than we did in the last elections"²⁷. Their speeches strongly refer to anti-elitism, which is the second essential element which proves the existence of populism: "... we don't work for big players, the way the HDZ and the SDP used to do it in the past"²⁸. The third reference, referring to "the dangerous others", was not registered in the discourse of the Bridge.

The Istrian Democratic Assembly (IDS) is a regional political party, of social and liberal

nećemo koalirati. Nama je prihvatljiv lijevi liberalni centar²⁹. Na izbore IDS izlazi s PGS-om i Listom za Rijeku, dok su njihove političke poruke usmjerene prema zastupanju autonomije Istre te povećanju (financijske) decentralizacije. Tijekom analize sadržaja, predstavnika koalicije³⁰, vidljiva je upotreba pozivanja na “narod”, pri čemu je navedeno referiranje uvijek bilo u neutralnom kontekstu: “mi (IDS) smo građanska opcija”³¹. Od analiziranih predstavnika koalicije, najviše se takvom retorikom (pozivanja na “narod”) koristio njezin predvodnik Boris Miletić, dok pozivanje na “antielitizam” i “opasne druge” u okviru ovog istraživanja nije zabilježeno.

Hrvatski demokratski savez Slavonije i Baranje na izbore izlazi u koaliciji s desničarskom strankom Hrvatska konzervativna stranka (HKS). Na prijevremenim izborima u glavnom medijskom fokusu ispred koalicije su Ruža Tomašić, hrvatska predstavnica u EU parlamentu, i Dragan Vulin. Poruke, s obzirom na to da su regionalna stranka, uglavnom su vezane uz Slavoniju i poljoprivredu te na referiranje na sebe kao zaštitnike iste: “jedini smo se borili za interese Slavonije”³². Njihovim programom dominira tema poljoprivrede, što je retorički očekivano, s obzirom na to da su regionalna stranka: “preseliti ćemo Ministarstvo poljoprivrede i njegove agencije u Slavoniju”³³. Osim poljoprivrede u svojem programu i istupima, u fokusu djelovanja je i obrazovanje, u okviru kojeg se zalažu za povećanje praktičnog rada te bolju sinergiju obrazovanja i tržišta rada. Ako promatramo dobivene rezultate predstavnika koalicije³⁴, u rezultatima dobivenima analizom sadržaja zabilježeno je neutralno referiranje na narod, među kojima najviše prednjači Dragan Vulin, dok je odmah iza njega Ruža Tomašić. Referiranje na “antielitizam” i pokušaj odmicanja od političkih elita zabilježeno je sporadično, dok referiranje na “opasne druge” nije zabilježeno.

Živi zid, od proteklih redovnih izbora 2015. godine, parlamentarna je stranka, koja na prijevremene izbore izlazi samostalno, a čija se kampanja perceptivno temelji na napadačkom

orientation. Up to now, the IDS has always been cohabitating with their sister party the SDP, and any political cooperation with the right-wing parties was impossible, and they made it very clear: “We are not going to form a coalition with the right wing. Left liberal centre is acceptable to us.”²⁹. The IDS went to the election with the PGS and the Lista za Rijeku. Their political messages are directed towards the autonomy of Istria and the increase of (financial) decentralisation. While analysing the content of the coalition representatives³⁰, referring to the people is very apparent, and this reference has always been uttered in the neutral context: “we (the IDS) are a civil option”³¹. Among the coalition’s representatives whose discourse was analysed, their president Boris Miletić is the one who used this neutral rhetoric most (referring to the people), while referring to “anti-elitism” and “the dangerous others” was not registered in this study.

Croatian Democratic Alliance of Slavonia and Baranja, goes to the election forming the coalition with the right-wing party the Croatian Conservative Party (HKS). In the media spotlight is Ruža Tomašić, the Croatian representative in the European Parliament and Dragan Vulin. The messages are mostly associated to Slavonia and agriculture, since this is a regional party, but they are also referring to themselves as the guardians of Slavonia: “we are the only ones who fought for the interests of Slavonia”³². Agriculture is a dominant subject of their programme, which is expectable, since they are a regional political party: “we are going to move the Ministry of Agriculture and its agencies to Slavonia”³³. Along with agriculture, their focus is also on education, in terms of increase in practical work and a better synergy between education and the labour market. If we observe obtained results of the coalition representatives³⁴, the results obtained by contents analysis register neutral referring to people. The most prominent candidate is Dragan Vulin, followed closely by Ruža Tomašić. Referring to “anti-elitism” and attempting to create the distance from the political elite has

diskursu svih i svakoga koji se nužno ne slažu s njihovim politikama. Iako je ostvareni rezultat na proteklom, redovnim izborima bio lošiji od očekivanja (1 mandat), prema različitim anketama popularnost Živom zidu pred prijevremene izbore u eksponencijalnom je rastu, zbog čega rastu i očekivanja: "... vjerujem da ćemo biti iznenađenje ovih izbora, kao što je to bio MOST na prošlim"³⁵. U njihovim predizbornim istupima snažno je izražena retorika koja podilazi građanima i retorika koja je sadržajno anarhistička, antielitistička i gotovo mesijanska: "Mi se jedini borimo iskreno za ovršene, blokirane, opljačkane i potlačene"³⁶. Građanima nerijetko plasiraju neprovjerene, dezinformirajuće poruke koje su, kladioničarskim rječnikom, "dojave", "Imam nekoliko dojava da je već puno toga pripremljeno za veliku koaliciju SDP-a i HDZ-a"³⁷, dok su oni ti koji će preuzeti ulogu korektiva i braniti građane i demokraciju: "... mi ćemo svojom oporbenom ulogom spriječiti da imamo dvostranačku diktaturu te ćemo biti jedina brana demokracije"³⁸, istovremeno najavljujući kako i dalje, bez obzira na ostvareni rezultat, nemaju namjeru participirati u vlasti već će i dalje svoje poruke plasirati kroz oporbenu "galamu". Ispred analiziranih predstavnika koalicije³⁹, vidljiva je konstantna upotreba obilježja koja se smatraju populističkima: podilaženje građanima nerealnim obećanjima, predstavljajući se onima koji se jedini bore za interese "malog čovjeka", i kritiziranje elita. Među istaknutim predstavnicima stranke predvodnik Ivan Vilibor Sinčić najviše se referirao na "narod" te se u istupima često udaljavao od političkih elita, koje prema njima čine sve stranke osim njih, i prozivao "opasne druge", koji su za predstavnike ove stranke i koalicije ekonomske i financijske elite: "Imamo znanja i hrabrosti suprotstaviti se financijskoj oligarhiji"⁴⁰.

Rezultati istraživanja populizma na prijevremenim izborima

Naslanjajući se na prethodno objavljena istraživanja fenomena populizma i njegove

been registered sporadically. However, referring to the "dangerous others" was not noted at all.

Živi zid, since the last election held in 2015, is a parliamentary political party which goes to the early elections independently. Their campaign is perceptively based on the discourse of assaulting everyone who disagrees with their policies. Even though their result in the previous elections was poorer than expected (1 mandate), the popularity of Živi zid started to grow exponentially, according to various surveys, and hence the expectations were growing: "... I believe we are going to be the sensation of this election, the same the Bridge was in the previous one"³⁵. Their pre-election speeches manifest strong rhetoric, patronizing citizens, the one which is anarchistic, anti-elitist and almost Messianic in its content: "We are the only ones who are sincere in their fight for the foreclosed, the robbed and the underprivileged"³⁶. They often place unconfirmed and disinforming messages, which, bookie's language speaking, we can call "tips", "I have received several tips that a lot has been prepared for the big coalition of SDP and HDZ"³⁷. They are the ones who take the role of correction and defend the citizens and the democracy: "... our role in the opposition is going to prevent the two-party dictatorship and we are going to be the only gate of democracy"³⁸. At the same time they are announcing that it is not their intention to take part in the government, regardless of the result they achieve. They will continue to place all their messages through the opposition "buzz". Among the coalition representatives³⁹, there is a constant need to use the features which are considered to be populist: patronizing the citizens and making unrealistic promises, presenting themselves as the ones fighting for the interests of "the ordinary man", and criticizing elites. The president Ivan Vilibor Sinčić is the one who referred to the people more than any other party representative, and in his statements he distanced himself from the political elite. He thinks that political elites are all parties except his. He was referring to the "dangerous others", who are, according to the representatives

prisutnosti u Republici Hrvatskoj, a koristeći istu metodološku Matricu za analizu sadržaja, ovaj rad je analizom sadržaja 70 novinskih i internet članaka najčitanijih dnevnih novina: *Globus, Nacional, 24 sata, Jutarnji list, Večernji list, Novi list*, istraživao prisutnost populizma na prijevremenim izborima za zastupnike u Hrvatski sabor 2016. godine, onih političkih stranaka koje su djelovale samostalno i/ili unutar koalicije te su po okončanju izbornog procesa izborile zastupljenost u najvišem predstavničkom tijelu građana u Republici Hrvatskoj. Autori M. Grbeša i B. Šalaj⁴¹ ovakav tip istraživanja navedenom metodologijom nazivaju inkluzivnim pristupom populizmu, a taj fenomen promatraju na dvije razine – kao ideologiju i kao politički stil. Dobiveni rezultati provedenim istraživanjem sugeriraju prije svega kako je populizam u okviru navedenih izbora, kao vid političkog djelovanja u Republici Hrvatskoj, prisutan. Shodno tome, grupiramo li rezultate dobivene analizom sadržaja za potrebe ovoga rada, istraživane političke stranke/koalicije možemo podijeliti u dvije grupe:

1. Populizam nije prisutan: HDZ, SDP, IDS, HDSSB,
2. Populizam je prisutan: “Koalicija za premijera”, “Jedina opcija”, Most NL.

Zanimljivost je svakako ta što su se populizam i njegova obilježja, osim očekivano u onim strankama koje se identificiraju kao antisustavne, mogao pronaći i u onim etabliranim političkim strankama kao što su HDZ, SDP ili IDS, iako na razini blagog populističkog stila. U njihovom slučaju ta je vrsta populizma bila ispoljena kroz neutralne reference i podilaženje narodu, ali bez pokušaja identifikacije s istima kroz korištenje svakodnevnog ili kolokvijalnog jezika. S druge strane, prominentno korištenje reference pozivanja na “narod” u najvećoj je mjeri zabilježeno kod koalicije “Jedina opcija”, stranke predvođene Živim zidom (43 reference, 25 pozitivnih), nakon čega slijede “Koalicija za premijera” (31

of this party and coalition, members of business and financial elite: “We have sufficient knowledge and courage to defy the financial oligarchy”⁴⁰.

The results of populism examination at the early election

Based on the previously published studies on the phenomenon of populism and its presence in the Republic of Croatia and using the methodology of the “Contents analysis matrix” composed by B. Šalaj and M. Grbeša Zenzerović, this paper researched the presence of populism in the early Parliamentary election in 2016 among those political parties which acted independently and / or within a coalition, and which, upon the election process, managed to get seats in the highest body that represents citizens in the Republic of Croatia. For the purpose of this study, 70 newspaper articles (of the most read daily newspapers) and the internet articles have been analysed: *Globus, Nacional, 24 sata, Jutarnji list, Večernji list, Novi list*. The authors⁴¹ call this type of research inclusive approach to populism, and they analyse this phenomenon on two levels – as an ideology and as a political style. The obtained results suggest that populism is present in the Republic of Croatia, primarily in the context of the mentioned election, as an aspect of political activity. Therefore, if we group the results obtained by contents analysis, we can divide the studied political parties/coalitions into two groups:

1. The ones in which populism is not present: HDZ, SDP, IDS, HDSSB,
2. The ones in which populism is present: “Koalicija za premijera”, “Jedina opcija”, Bridge of independent candidate lists.

What is definitely very interesting, is that populism, along with its features, could be found in the established political parties, such as HDZ, SDP or IDS, even though only at the level of mild populist style. It was also found in the parties which are identified as anti-system ones, but that was expectable. In the case of the established parties, this sort of populism was spread through

referenca, 12 pozitivnih), stranaka okupljenih oko zagrebačkog gradonačelnika Milana Bandića, koji i je središnja figura koalicije, i Mosta nezavisnih lista (29 referenci, 10 pozitivnih). Svi navedeni sudionici u svojim istupima kao središnje figure svog djelovanja stavljaju narod, predstavljajući sebe kao njihove zaštitnike, istovremeno prozivajući sve ostale političke opcije. Navedeno dovodi do druge određujuće dimenzije populizma, pozivanje na “antielitizam”, koji je također kod navedenih sudionika snažno zabilježen (najviše kod stranaka okupljenih oko Živog zida), koji su u svojim istupima često kritizirali elite, one koji su prethodno obnašali ili trenutno obnašaju vlast. I treća dimenzija pomoću koje se ideološki određuje vrsta populizma, pozivanje na “opasne druge”, snažno je zabilježena kod koalicije “Jedina opcija” (ŽZ), koja svoje opasne druge traži među poslovnim, ekonomskim i političkim elitama. Zanimljivo, s obzirom na to da je Most NL svjetonazorski percipiran kao stranka desnog ideološkog spektra, referiranje na “opasne druge” u kontekstu desnog populizma nije pronađeno, kao ni kod “Koalicije za premijera”. Ukoliko bi prema dobivenim rezultatima ideološki pokušali

neutral references and patronisation of people, but without attempting to identify with them by using everyday or colloquial language. On the other hand, the prominent use of the reference to the people is largely registered with the coalition “Jedina opcija”, the party Živi zid (43 references, 25 positive ones), followed by “Koalicija za premijera” (31 references, 12 positive ones), parties gathered around the city mayor of Zagreb Milan Bandić, who basically is the central person of the coalition and the Bridge (29 references, 10 positive ones). All the above mentioned people put people (nation) in their speeches as central figures of their activities, and present themselves as the guardians of the people, criticizing all the other political options. All this brings us to the second populism-determining dimension reference to “anti-elitism”, which is also very much present with the above mentioned figures (mostly with the parties gathered around Živi zid), who have frequently criticized elites, the ones who used to govern or are governing now. And as for the third dimension, which determines populism ideologically, reference to the dangerous others, this was registered as being very fierce with the coalition “Jedina opcija” (ŽZ), which seeks their

TABLICA 4. IDEOLOŠKE RAZLIKE POPULIZMA
TABLE 4. IDEOLOGICAL DIFFERENCES OF POPULISM

LIJEVI POPULIZAM LEFT-ORIENTED POPULISM	CENTRISTIČKI POPULIZAM CENTRALIST POPULISM	DESNI POPULIZAM RIGHT-ORIENTED POPULISM
<ul style="list-style-type: none"> • pozivanje na „narod“ • inkluzivni pristup narodu • pozivanje na „antielitizam“ • pozivanje na „opasne druge“ (poslovne, ekonomske elite) • reference to the people • inclusive approach to people • rereference to anti-elitism • reference to te dangerous others (business and economy elite) 	<ul style="list-style-type: none"> • pozivanje na „narod“ • pozivanje na „antielitizam“ • reference to the people • reference to anti-elitism 	<ul style="list-style-type: none"> • pozivanje na „narod“ • pozivanje na „antielitizam“ • pozivanje na „opasne druge“ (etničke, religijske manjine, imigranti) • reference to the people • reference to anti-elitism • reference to te dangerous others (ethnic and religious minorities, immigrants)

Izvor: B. Šalaj, M. Grbeša, *Dobar, loš ili zao, Populizam u Hrvatskoj* / Source: B. Šalaj, M. Grbeša, *Good, bad or evil, Populism in Croatia*

kvalificirati vrste prisutnog populizma na prijevremenim izborima za zastupnike u Hrvatski sabor 2016. godine (čije se temeljne odrednice i razlike donose u Tablici 4), u Republici Hrvatskoj prisutan je lijevi i centristički populizam.

1. Lijevi populizam prisutan je kod stranaka okupljenih oko koalicije “Jedina opcija”, za koju je analizom utvrđeno kako su snažno prisutna sva tri elementa iz Matrice za analizu sadržaja.
2. Centristički populizam prisutan je kod stranaka okupljenih oko koalicije “Koalicija za premijera” i Most NL, za koje su analizom zabilježene dvije snažne reference pozivanje na “narod” i pozivanje na “antielitizam”, dok referenca pozivanja na “opasne druge” nije zabilježena.

ZAKLJUČAK

Još od povijesnih vremena u društvenom i političkom životu bili su prisutni oni koji su se suprotstavljali elitama, braneci interese naroda. Ukoliko promotrimo modernu političku scenu u Republici Hrvatskoj i aktualni saziv Hrvatskog sabora, vidljiva je šarolika slika političkih stilova i ideologija. Istraživanja fenomena populizma lokalno, ali i globalno, sve se više intenziviraju te populizam kao pojam postaje sve prisutniji u društveno-političkom diskursu.

Ako bismo pokušali definirati populizam, što moderna politička znanost i pokušava, populizam bi se mogao označiti kao “... ideologija koja dijeli društvo na dvije antagonističke skupine, običan narod i korumpiranu elitu, i koja tvrdi da bi politika trebala biti izraz volje naroda” (C. Mudde), iz čega je jasno vidljivo kako su u suštini djelovanja populizma utkani strahovi, potrebe, nezadovoljstvo i otpor prema određenom političkom sustavu (najčešće aktualnom) od strane naroda. Ipak, s obzirom na spominjanje “naroda”, mnogi izjednačavaju pojmove populizma i demokracije, što je u najjednostavnijem poimanju “vladavina naroda”, dok u suvremenom shvaćanju

dangerous others among the business, economy and political elites. Interestingly enough, even though the Bridge is, by its worldview, perceived as a right-oriented political party, referring to the dangerous others was not found in the context of right-wing populism. It also wasn't found with the “Koalicija za premijera”. If, based on the results acquired, we tried to qualify the types of populism present in the early election in 2016 (the basic determiners and differences are shown in the Table 4), we can state that there are both left-oriented and centralist populism present in the Republic of Croatia.

1. Left-oriented populism is present with the political parties gathered around the coalition “Jedina opcija”. The analysis determined that all three elements from the Contents analysis matrix are present.
2. Centralist populism is present with the parties gathered around the coalition “Koalicija za premijera” and the Bridge. The analysis established that there are two strong references; to the people and to anti-elitism, while the reference to the dangerous others was not registered.

CONCLUSION

Ever since the historical times there have been those, in social and political life, who have fought the elite and defended people's interests. If we take a look at the recent political scene in the Republic of Croatia and the current convocation of the Croatian Parliament, we can see a very colourful image, comprised of various political styles and ideologies. The studies of the phenomenon of populism are being increasingly conducted locally, but also globally. And the concept of populism is becoming more present in the socio-political discourse.

If we tried to define populism, which is something modern political science is trying to do, populism could be denoted as “... an ideology that divides society into two opposing groups, the common people and the corrupted elite, and which claims that politics must be the manifest of people's will”

pojam demokracija označava pluralistički oblik vlasti u kojem se sve odluke na razini države donose izravno ili neizravno voljom građana kroz izbore, što mnogi autori i navode kao temeljne razlike između dva navedena pojma. Promatrajući gore navedenu šaroliku sliku Hrvatskog sabora, ali i rezultate izbora u drugim europskim državama, vidljiv je trend u kojem *mainstream* političke stranke sve teže dolaze do “lakih” pobjeda na izborima i time formiranja čvrste političke vlasti. Trend je to koji bi se potencijalno mogao nastaviti i na predstojećim izborima zastupnika za europski parlament, što ostaje za vidjeti. U okviru ovoga rada, a kako bi se dokazalo postojanje populizma na prijevremenim izborima za zastupnike u Hrvatski sabor 2016. godine, metodom analize sadržaja analizirano je 70 medijskih članaka u najznačajnijim hrvatskim dnevnicima, internet izdanjima: *Globus*, *Nacional*, *24 sata*, *Jutarnji list*, *Večernji list*, *Novi list*, *Tportal*, instrumentarijem Matrice za analizu sadržaja, koja je autorima (M. Grbeša, B. Šalaj) do sada poslužila za tri studije o populizmu u Republici Hrvatskoj od 2009. do 2015. godine. Dobiveni rezultati sugeriraju kako se obilježjima koja se smatraju populističkima – glorificiranje naroda, poistovjećivanje s istima (pozitivno referiranje na iste), odmicanje od političkih elita i njihova istovremena žestoka kritika, predstavljanje sebe kao “mesija” koji dolaze iz naroda i koji će narodu “vratiti demokraciju” te korištenje jednostavnog, kolokvijalnog jezika – iako u kudikamo blažem obliku, na razini populističkog stila koriste i etablirane političke *mainstream* stranke. Ipak, ukoliko bi pokušali definirati ideološku vrstu populizma koja je bila prisutna na prijevremenim izborima 2016. godine, dobiveni podaci sugeriraju da je u Republici Hrvatskoj prisutan lijevi i centristički oblik populizma s određujućim karakteristikama, lijevog, upotrebe sve tri reference iz Matrice za analizu sadržaja: pozivanje na “narod”, “antielitizam” i “opasne druge” koji su za njih odnarođene ekonomske, financijske i političke elite, za razliku od centrističkog populizma, koji posjeduje snažno izražene

(C. Mudde). This clearly shows that in the essence of populism there is fear, need, dissatisfaction and resistance toward a particular political system (usually the governing one). And these fears and needs of people, which are often the only true political agenda of these movements, are the ones which are potentially responsible for the fast-growing phenomenon of populism in today’s world. The people, who are being misled by the central charismatic person in the movement, who is simultaneously presenting themselves as the Messiah, who will bring democracy back to people and carry out the policy of welfare, often accept and take that person rapidly. However, since it is the “people”, the terms populism and democracy are frequently perceived as equal. This is, in its simplest perception, the rule of people. However, in the contemporary interpretation the term democracy describes a pluralistic type of government where all decisions at state level are made directly or indirectly by the people, through elections. Many authors cite that as the basic distinction between these two terms. Looking at the colourful image of the Croatian Parliament, but also the election results in other European states, we see a trend that mainstream political parties are having a hard time winning the elections and establishing firm political power. It is a trend which might continue in the following election for the representatives in the European Parliament, but that remains to be seen. For the purpose of this study, 70 newspaper articles (of the most read daily newspapers) and the internet articles have been analysed: *Globus*, *Nacional*, *24 sata*, *Jutarnji list*, *Večernji list*, *Novi list*, *Tportal*, in order to prove that there was populism present in the early election in 2016. The instrument used is the Contents analysis matrix, which the authors (M. Grbeša Zengerović, B. Šalaj) have used for three studies on populism in the Republic of Croatia from 2009 – 2015. The obtained results suggest that the features considered to be populist, such as: glorifying people, identifying with them (positive reference to the people), distancing oneself from the political elites, criticizing them fiercely, and finally speaking simple colloquial language, is what also

prve dvije dimenzije, pozivanje na “narod” i “antielitizam”, uz izostajanje reference pozivanja na “opasne druge”. Desni oblik populizma, koji mnogi autori koji se bave proučavanjem fenomena populizma smatraju “opasnijim”, za razliku od mnogih europskih država, u Republici Hrvatskoj u okviru ovog istraživanja nije pronađen. U narednim razdobljima ostaje za vidjeti i istražiti u kojoj mjeri će se ovakve vrste stranaka i organizacija sa svojim skromnim ideološkim paradigmatama i simpatičnim idealizmom uspjeti približiti narodu i u kojoj mjeri će zadobiti njihovo povjerenje, ali i reakcije elita kako bi potencijalno zaustavili val populizma koji dobiva sve veći zamah globalno, a ne samo lokalno.

the established mainstream political parties do, even though in a considerably milder form. Nevertheless, if we try to determine which ideological type of populism was present in the early election in 2016, the data acquired seem to suggest that there is left-oriented and centralist populism in the Republic of Croatia, with the determining features of the left-oriented one: all three references from the Contents analysis matrix: reference to the people, anti-elitism and the dangerous others. For them they represent separated economic, financial and political elite, unlike centralist populism, which has the first two dimensions, clearly present: reference to the people and anti-elitism. The reference to the dangerous others is absent. The right-oriented populism, which is considered to be more dangerous by numerous authors who are studying this phenomenon, has not been found by this research, in contrast to many European countries. In the future, it is yet to be seen and explored to which extent this kind of political parties and organizations will succeed in approaching the people and gaining their trust, knowing their scarce ideological paradigms and friendly idealism. It is also questionable which reactions they will provoke in the elites, in order to potentially cease the wave of populism, which is on the upswing globally, not only locally.

BILJEŠKE

¹ Team Populism – primjer je jedne takve istraživačke mreže u koju je uključeno tridesetak različitih znanstvenika, primjerice u Hrvatskoj, članovi mreže su sveučilišni profesori Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu, Marijana Grbeša i Berto Šalaj, te ostali poznati istraživači navedenog fenomena; Yannis Stavrakakis (Aristotle University of Thessaloniki), Stjin van Kessel (Queen Mary University of London), David Doyle (Oxford University), Bojana Kocijan (Central European University), itd., podijeljeni u različite timove, pod vodstvom Brune Castanho Silve (University of Cologne), s primarnim ciljevima istraživanja uzroka i posljedica pojave populizma u različitim dijelovima svijeta. Izvor: <https://populism.byu.edu>, pristupljeno 9. ožujka 2019. godine.

² Izvor: <https://data.gov.hr/dataset/registar-politickih-stranaka-republike-hrvatske>, pristupljeno 9. ožujka 2019. godine. Na navedenom internetskom linku nalazi se tablica “Registar političkih stranaka” u CSV formatu. U navedenoj tablici Registra na dan preuzimanja nalaze se 342 aktivne političke stranke upisane u Registar, zaključno s datumom 27. veljače 2018. godine.

³ Zakon o političkim strankama, pročišćeni tekst Zakona, NN 76/93, 111/96, 164/98, 36/01, 28/06, KLASA: 007-03/92-01/08, 30. srpnja 1993. Izvor: www.zakon.hr/z/549/Zakon-o-politickim-strankama pristupljeno 9. ožujka 2019. godine.

⁴ B. Badie, J. Gerstle (1982), *Lessico di sociologija politica*, Armando, Roma, str. 94.

⁵ J. Jelenić (1999), *Izbori u Hrvatskoj 1999. godine*, Obnovljeni život, Zagreb, str. 498.

⁶ N. Zakošek (2002), “Politički sustav Hrvatske”, *Politička misao*, Vol. XXXIX, br. 4., str. 170-172.

⁷ Ustav Republike Hrvatske (pročišćeni tekst), NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14. Izvor: www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske, pristupljeno 9. ožujka 2019. godine, 20.45 sati.

⁸ M. Grbeša, B. Šalaj (2017), *Dobar loš ili zao? Populizam u Hrvatskoj*, TIM Press, str. 181-227.

⁹ M. Grbeša, B. Šalaj (2017), *op. cit.*, str. 297-301. Matrica za analizu sadržaja Dodatak je knjizi *Dobar loš ili zao? Populizam u Hrvatskoj*, koja je, sa sedamnaest pitanja, podijeljena u tri dijela: referiranje na “narod”, “antielitizam” i “opasni drugi”, te istraživačima pruža alat u određivanju prisutnosti populizma u političko-komunikacijskom stilu promatranih političkih aktera te o detektiranju vrste populizma.

¹⁰ M. Grbeša, B. Šalaj (2017), *op. cit.*, str. 195.

¹¹ M. Grbeša, B. Šalaj (2017), *Ibid*, str. 220.

¹² Izviješće o provedenim izborima za zastupnike u Hrvatski sabor, Zagreb, studeni 2015. godine, Državno

REFERENCES

¹ Team Populism – is an example of such a research network, in which participate thirty scientists of different disciplines. For example, in Croatia, they are university professors from the Faculty of Political Sciences in Zagreb, Marijana Grbeša i Berto Šalaj, and other well-known researchers of this phenomenon; Yannis Stavrakakis (Aristotle University of Thessaloniki), Stjin van Kessel (Queen Mary University of London), David Doyle (Oxford University), Bojana Kocijan (Central European University), etc., divided into teams, managed by Bruno Castanho Silva (University of Cologne), with the primary goal of studying the causes and consequences of populism in different parts of the world. Source: <https://populism.byu.edu>, accessed on March 9, 2019.

² Source: <https://data.gov.hr/dataset/registar-politickih-stranaka-republike-hrvatske> accessed on March 9, 2019. On this Internet link there is a table “Registry of political parties” in CSV format. In this table there were 342 active political parties signed in the Registry, on February 27, 2018.

³ Act on Political Parties, consolidated Law, Official Gazette 76/93, 111/96, 164/98, 36/01, 28/06, KLASA: 007-03/92-01/08, July 30, 1993. Source: www.zakon.hr/z/549/Zakon-o-politickim-strankama accessed on March 9, 2019.

⁴ B. Badie, J. Gerstle (1982), *Lessico di sociologija politica*, Armando, Roma, p. 94.

⁵ J. Jelenić (1999), *Croatian elections in 1999*, Obnovljeni život, Zagreb, p. 498.

⁶ N. Zakošek (2002), “Political system of Croatia”, *Politička misao*, Vol. XXXIX, br. 4., pp. 170-172.

⁷ The Constitution of the Republic of Croatia (consolidated text), Official Gazette 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14. Source: www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske, accessed on March 9, 2019, 9:45 p.m.

⁸ M. Grbeša, B. Šalaj (2017), *Good, bad or evil? Populism in Croatia*, TIM Press, pp. 181-227.

⁹ M. Grbeša, B. Šalaj (2017), *op. cit.*, pp. 297-301. Contents analysis matrix is an appendix to the book *Good, bad or evil? Populism in Croatia*, which contains seventeen question, divided into three parts: referring to the people, anti-elitism and the dangerous others, and it provides a tool for the researchers to determine the presence of populism in political communication style of the observed political actors, and to detect the populism type.

¹⁰ M. Grbeša, B. Šalaj (2017), *op. cit.*, p. 195.

¹¹ M. Grbeša, B. Šalaj (2017), *Ibid*, p. 220.

¹² Report on the parliamentary election for the representatives in the Croatian Parliament, Zagreb, November 2015, State

izbornu povjerenstvo. Izvor: https://www.izbori.hr/site/UserDocs/Images/Izbori_izvjesca/Izvjesce_o_provedenim_izborima_Sabor_2015.pdf, pristupljeno 10. ožujka 2019. godine.

¹³ Službena stranica Hrvatskog sabora. Izvor: <https://www.sabor.hr/hr/zastupnici/statisticki-pokazatelji/arhiva-statistika/statisticki-pokazatelji>, pristupljeno 10. ožujka 2019.

¹⁴ Odluka o raspisivanju prijevremenih izbora za zastupnike u Hrvatski sabor (NN 70/2016), (KLASA: 013-03/16-02/01, URBROJ: 71-06-01/1-16-1), od 16. srpnja 2016. godine.

¹⁵ Ispred stranke HDZ i njezinih partnera na prijevremenim izborima za zastupnike u Hrvatski sabor 2016. godine (HDZ – HSLS – HDS) analizirani su istupi u javnosti političara: Andreja Plenkovića, Nikole Dobroslovića, Sanje Putice, Branka Bačića, Ivana Domagoja Miloševića, Tomislava Čorića.

¹⁶ Plenković: “SDP-ova vlada htjela je štiti jugoslavenski državni terorizam.” Izvor: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/plenkovic-sdpova-vlada-je-stitila-jugoslavenski-drzavni-terorizam/918034.aspx>, pristupljeno 11. ožujka 2019. godine.

¹⁷ Plenković: “Ja nisam Karamarko, očekivao sam više od Milanovića.” Izvor: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/plenkovic-ja-nisam-karamarko-ocekivao-sam-vise-od-milanovica/918233.aspx>, pristupljeno 11. ožujka 2019. godine.

¹⁸ Vrdoljak: “Da su Hasanbegović i Markić ministri, djeca bi nam izgledala kao u Sjevernoj Koreji.” Izvor: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/vrdoljak-da-su-hasanbegovic-i-markic-ministri-djeca-bi-izgledala-kao-u-sjevernoj-koreji/917548.aspx>, pristupljeno 11. ožujka 2019. godine.

¹⁹ Ispred “Narodne koalicije”, analizirani su istupi u javnosti političara: Zorana Milanovića, Ivana Vrdoljaka, Silvana Hrelje, Zlatka Komadine, Vojka Obersnela, Krešo Beljak, Ranka Ostojića, Mirando MRSIĆ.

²⁰ Index: “Beljak napao Markićku i Hasanbegovića pa pokupio ovacije simpatizera.” Izvor: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/beljak-napao-markicku-i-hasanbegovica-pa-pokupio-ovacije-simpatizera/917784.aspx>, pristupljeno 12. ožujka 2019. godine.

²¹ Novi list: “Milanović: Jambo neće ući u Vladu, a Most će s nama imati priliku biti ravnopravni partner.” Izvor: <http://www.novilist.hr/Vijesti/Hrvatska/Milanovic-Jambo-nece-uci-u-Vladu-a-Most-ce-s-nama-imati-priliku-bitiravnopravni-partneri>, pristupljeno 12. ožujka 2019. godine.

²² Ispred koalicije “Koalicija za premijera” analizirani su istupi političara: Milana Bandića, Jelene Pavić Vukičević, Gordane Rusak, Rađimira Čačića, Ljube Jurčića, Miodrag Demo, Zvonimira Šimića.

Electoral Commission. Source: https://www.izbori.hr/site/UserDocs/Images/Izbori_izvjesca/Izvjesce_o_provedenim_izborima_Sabor_2015.pdf, accessed on March 10, 2019.

¹³ The Croatian Parliament official website. Source: <https://www.sabor.hr/hr/zastupnici/statisticki-pokazatelji/arhiva-statistika/statisticki-pokazatelji>, accessed on March 10, 2019

¹⁴ Resolution on the call on early Parliamentary election for the representatives in the Croatian Parliament (Official Gazette 70/2016), (KLASA: 013-03/16-02/01, URBROJ: 71-06-01/1-16-1), July 16, 2016.

¹⁵ We analysed the public statements of the following politicians: Andrej Plenković, Nikola Dobroslović, Sanja Putica, Branko Bačić, Ivan Domagoj Milošević, Tomislav Čorić on behalf of the HDZ and its partners in the early Parliamentary election for the representatives in the Croatian Parliament in 2016, (HDZ – HSLS – HDS).

¹⁶ Plenković: “The government of the SDP wanted to protect Yugoslavian state terrorism.” Source: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/plenkovic-sdpova-vlada-je-stitila-jugoslavenski-drzavni-terorizam/918034.aspx>, accessed on March 11, 2019.

¹⁷ Plenković: “I am not Karamarko, I expected much more from Milanović.” Source: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/plenkovic-ja-nisam-karamarko-ocekivao-sam-vise-od-milanovica/918233.aspx>, accessed on March 11, 2019.

¹⁸ Vrdoljak: “If Hasanbegović and Markić were ministers, our children would look like the children in North Korea.” Source: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/vrdoljak-da-su-hasanbegovic-i-markic-ministri-djeca-bi-izgledala-kao-u-sjevernoj-koreji/917548.aspx>, accessed on March 11, 2019.

¹⁹ We analysed the public statements of the following politicians: Zoran Milanović, Ivan Vrdoljak, Silvano Hrelja, Zlatko Komadina, Vojko Obersnel, Krešo Beljak, Ranko Ostojić, Mirando MRSIĆ on behalf of the “Narodna koalicija”.

²⁰ Index: “Beljak assaulted Markić and Hasanbegović and got standing ovations of his supporters”. Source: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/beljak-napao-markicku-i-hasanbegovica-pa-pokupio-ovacije-simpatizera/917784.aspx>, accessed on March 12, 2019.

²¹ Novi list: “Milanović: Jambo is not going to enter the Government, and the Bridge will get the opportunity to be our equal partner.” Source: <http://www.novilist.hr/Vijesti/Hrvatska/Milanovic-Jambo-nece-uci-u-Vladu-a-Most-ce-s-nama-imati-priliku-bitiravnopravni-partneri>, accessed on March 12, 2019.

²² We analysed the public statements of the following politicians: Milan Bandić, Jelena Pavić Vukičević, Gordana Rusak, Rađimir Čačić, Ljubo Jurčić, Miodrag Demo, Zvonimir Šimić, on behalf of “Koalicija za premijera”.

²³ Dnevnik.hr: “Bandić: Trenutno sam gradonačelnik Zagreba, a od 11. rujna premijer.” Izvor: <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/milan-bandic-za-dnevnik-nove-tv-trenutno-sam-gradonacelnik-zagreba-a-od-11-rujna-hrvatski-premijer---447524.html>, pristupljeno 12. ožujka 2019. godine.

²⁴ Večernji list: “Bandić počeo kampanju proglasom i plakatima”. Izvor: <https://www.vecernji.hr/vijesti/milan-bandic-poceo-kampanju-proglasom-i-plakatima-1105048>, pristupljeno 12. ožujka 2019. godine.

²⁵ Ispred stranke MOST, analizirani su političari: Nikola Grmoja, Ante Pranjčić, Božo Petrov, Miro Bulj, Vlaho Orepić, Davor Romić.

²⁶ M. Grbeša, B. Šalaj (2017.), op. cit., str. 216.

²⁷ Indeks.hr: “Petrov: Zbog dobrih djela proći ćemo bolje nego na prošlim izborima.” Izvor: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/petrov-zbog-dobrih-djela-proci-ceso-bolje-nego-na-proslim-izborima/915650.aspx>, pristupljeno 13. ožujka 2019. godine.

²⁸ Index.hr, op.cit., “Petrov: Zbog dobrih djela proći ćemo bolje nego na prošlim izborima.” Pristupljeno 13. ožujka 2019. godine.

²⁹ Dnevnik.hr: “Miletić: Mi s desnicom nećemo koalirati. Nama je prihvatljiv liberalni lijevi centar.” Izvor: https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/boris-miletic-u-izbornim-razgovorima---446968.html?icn=article&ici=more-news_article-column, pristupljeno 13. ožujka, 2019.

³⁰ Ispred koalicije IDS-a, analizirani su istupi političara: Borisa Miletića, Valtera Flege, Darija Vasiljića, Tulia Demetlike, Giovannia Sponze, Danka Švorinića, Sandre Čačić Kuhar.

³¹ Indeks.hr: “Miletić: Istra je uzor ostatku zemlje, mi smo jedina opcija koja može osigurati stabilnu regiju.” Izvor: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/boris-miletic-istra-je-uzor-ostatku-zemlje-mi-smo-jedina-opcija-koja-moze-osigurati-stabilnu-regiju/916780.aspx>, pristupljeno 13. ožujka 2019. godine.

³² Večernji list: “Vulin: Očekujemo da će koalicija HDSSB-HKS osvojiti 5 do 6 saborskih mandata.” Izvor: <https://www.vecernji.hr/vijesti/ocekujemo-da-ce-koalicija-hdssb-hks-osvojiti-5-do-6-saborskih-mandata-1109294>, pristupljeno 14. ožujka 2019. godine.

³³ Dnevnik.hr: “Vulin: Most nastavlja politiku Tihomira Jakovine.” Izvor: <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/parlamentarni-izbori-2016-vulin-most-nastavlja-politiku-tihomira-jakovine---449403.html>, pristupljeno 14. ožujka 2019. godine.

³⁴ Ispred koalicije HDSSB – HKS, analizirani su istupi političara: Ruža Tomašić, Dragan Vulin, Branimir Glavaš.

²³ Dnevnik.hr: “Bandić: At the moment I am the city mayor of Zagreb, but as of September 11, I will be the Prime Minister.” Source: <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/milan-bandic-za-dnevnik-nove-tv-trenutno-sam-gradonacelnik-zagreba-a-od-11-rujna-hrvatski-premijer---447524.html>, accessed on March 12, 2019.

²⁴ Večernji list: “Bandić started his campaign with a decree and posters”. Source: <https://www.vecernji.hr/vijesti/milan-bandic-poceo-kampanju-proglasom-i-plakatima-1105048>, accessed on March 12, 2019.

²⁵ We analysed the public statements of: Nikola Grmoja, Ante Pranjčić, Božo Petrov, Miro Bulj, Vlaho Orepić, Davor Romić, on behalf of the Bridge.

²⁶ M. Grbeša, B. Šalaj (2017), op. cit., p. 216.

²⁷ Indeks.hr: “Petrov: We are going to achieve a better result than in the previous election, because of our good deeds.” Source: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/petrov-zbog-dobrih-djela-proci-ceso-bolje-nego-na-proslim-izborima/915650.aspx>, accessed mon March 13, 2019.

²⁸ Index.hr, op.cit., “Petrov: We are going to achieve a better result than in the previous election, because of our good deeds.” Accessed on March 13, 2019.

²⁹ Dnevnik.hr: “Miletić: We are not going to form a coalition with the right wing. Left liberal centre is acceptable to us.” Source: https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/boris-miletic-u-izbornim-razgovorima---446968.html?icn=article&ici=more-news_article-column, accessed on March 13, 2019.

³⁰ We analysed the speeches of: Boris Miletić, Valter Flego, Dario Vasiljić, Tulio Demetlik, Giovanni Sponza, Danko Švorinić, Sandra Čačić Kuhar, on behalf of the IDS.

³¹ Indeks.hr: “Miletić: Istria is a role model for the rest of the country, we are the only option which can guarantee a region stability.” Source: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/boris-miletic-istra-je-uzor-ostatku-zemlje-mi-smo-jedina-opcija-koja-moze-osigurati-stabilnu-regiju/916780.aspx>, accessed on March 13, 2019.

³² Večernji list: “Vulin: We expect the coalition HDSSB-HKS to win 5 to 6 Parliamentary mandates.” Source: <https://www.vecernji.hr/vijesti/ocekujemo-da-ce-koalicija-hdssb-hks-osvojiti-5-do-6-saborskih-mandata-1109294>, accessed on March 14, 2019.

³³ Dnevnik.hr: “Vulin: The Bridge continues with Tihomira Jakovina’s politics.” Source: <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/parlamentarni-izbori-2016-vulin-most-nastavlja-politiku-tihomira-jakovine---449403.html>, accessed on March 14, 2019.

³⁴ We analysed the speeches of: Ruža Tomašić, Dragan Vulin, Branimir Glavaš, on behalf of the coalition HDSSB – HKS.

³⁵ Novi list: “Ivan Vilibor Sinčić: Da smo išli s Mostom bili bi najjači, ali oni su osnovani da na vlast dovedu HDZ.” Izvor: http://novilist.hr/Vijesti/Hrvatska/Ivan-Vilibor-Sincic-Da-smo-isli-sa-MOST-om-bili-bi-najjaci-ali-oni-su-osnovani-da-na-vlast-dovedu-HDZ?meta_refresh=true, pristupljeno 15. ožujka 2019. godine.

³⁶ Tportal.hr: “Ivan Vilibor Sinčić: Mi se jedini iskreno borimo za ovršene, blokirane, opljačkane i potlačene.” Izvor: <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/sincic-mi-se-jedini-borimo-iskreno-za-ovrsene-blokirane-opljackane-i-potlacene-20160824>, pristupljeno 15. ožujka 2019. godine.

³⁷ Novi list: “Sinčić: Imam nekoliko dojava da je već puno toga pripremljeno za veliku koaliciju SDP-a i HDZ-a.” Izvor: http://novilist.hr/Vijesti/Hrvatska/Sincic-Imam-nekoliko-dojava-da-je-vec-puno-toga-pripremljeno-za-veliku-koaliciju-SDP-a-i-HDZ-a?meta_refresh=true, pristupljeno 15. ožujka 2019. godine.

³⁸ Novi List, op. cit., “Sinčić: Imam nekoliko dojava da je već puno toga pripremljeno za veliku koaliciju SDP-a i HDZ-a.”

³⁹ Ispred Živog zida i koalicije stranaka oko Živog zida, analizirani su istupi političara: Ivana Vilibora Sinčića, Vjekoslava Rubeša, Ivana Lovrinovića, Vladimire Palfi.

⁴⁰ Tportal.hr: “Ivan Vilibor Sinčić: Manje političara, manje korupcije”. Izvor: <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/sinciceva-reforma-manje-politicara-manje-korupcije-20160817>, pristupljeno 15. ožujka 2019. godine.

⁴¹ M. Grbeša, B. Šalaj (2017), op. cit., str. 227.

³⁵ Novi list: “Ivan Vilibor Sinčić: If we had formed a coalition with the Bridge, we would be the strongest, but they were established to bring the HDZ to power.” Source: http://novilist.hr/Vijesti/Hrvatska/Ivan-Vilibor-Sincic-Da-smo-isli-sa-MOST-om-bili-bi-najjaci-ali-oni-su-osnovani-da-na-vlast-dovedu-HDZ?meta_refresh=true, accessed on March 15, 2019.

³⁶ Tportal.hr: “Ivan Vilibor Sinčić: We are the only ones who are sincere in their fight for the foreclosed, the robbed and the underprivileged.” Source: <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/sincic-mi-se-jedini-borimo-iskreno-za-ovrsene-blokirane-opljackane-i-potlacene-20160824>, accessed on March 15, 2019.

³⁷ Novi list: “Sinčić: I have received several tips that a lot has been prepared for the big coalition of SDP and HDZ.” Source: http://novilist.hr/Vijesti/Hrvatska/Sincic-Imam-nekoliko-dojava-da-je-vec-puno-toga-pripremljeno-za-veliku-koaliciju-SDP-a-i-HDZ-a?meta_refresh=true, accessed on March 15, 2019.

³⁸ Novi List, op. cit., Sinčić: “I have received several tips that a lot has been prepared for the big coalition of SDP and HDZ.”

³⁹ We analysed the speeches of: Ivan Vilibor Sinčić, Vjekoslav Rubeša, Ivan Lovrinović, Vladimira Palfi, on behalf of the Živi zid and the coalition of parties gathered around the Živi zid.

⁴⁰ Tportal.hr: “Ivan Vilibor Sinčić: Fewer politicians, less corruption”. Source: <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/sinciceva-reforma-manje-politicara-manje-korupcije-20160817>, accessed on March 15, 2019.

⁴¹ M. Grbeša, B. Šalaj (2017), op. cit., p. 227.

LITERATURA / LITERATURE

Knjige / Books

M. GRBEŠA, B. ŠALAJ (2017), *Dobar loš ili zao? Populizam u Hrvatskoj*. TIM Press

B. BADIE, J. GERSTLE (1982), *Lessico di sociologia politica*. Armando, Roma

Članci / Papers

N. ZAKOŠEK (2002), "Politički sustav Hrvatske". *Politička misao*, Vol. XXXIX, br. 4.,

J. JELENIĆ (1999), "Izbori u Hrvatskoj 1999. godine". *Obnovljeni život*, Zagreb

Internet izvori / Internet sources

Službena stranica međunarodne istraživačke mreže "Team Populism": <https://populism.byu.edu/>, pristupljeno u ožujku 2019. godine

Središnji državni portal, Portal otvorenih vrata Republike Hrvatske, Registar političkih stranaka: <https://data.gov.hr/dataset/registar-politickih-stranaka-republike-hrvatske>, pristupljeno u ožujku 2019. godine

Zakon o političkim strankama, pročišćeni tekst Zakona, NN 76/93, 111/96, 164/98, 36/01, 28/06, KLASA: 007-03/92-01/08, 30. srpnja 1993., izvor: www.zakon.hr/z/549/Zakon-o-politickim-strankama, pristupljeno u ožujku 2019. godine

Ustav Republike Hrvatske (pročišćeni tekst) NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14, izvor: www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske, pristupljeno u ožujku 2019. godine

Izviješće o provedenim izborima za zastupnike u Hrvatski sabor, Zagreb, studeni 2015. godine, Državno izborno povjerenstvo, https://www.izbori.hr/site/UserDocs/Images/Izbori_izvjesca/Izvjesce_o_provedenim_izborima_Sabor_2015.pdf, pristupljeno u ožujku 2019. godine

Službena stranica Hrvatskog sabora, <https://www.sabor.hr/hr/zastupnici/statisticki-pokazatelji/arhiva-statistika/statisticki-pokazatelji>, pristupljeno u ožujku 2019. godine

Odluka o raspisivanju prijevremenih izbora za zastupnike u Hrvatski sabor (NN 70/2016), (KLASA: 013-03/16-02/01, URBROJ: 71-06-01/1-16-1), od 16. srpnja 2016. godine, izvor: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_10_106_2066.html, pristupljeno u ožujku 2019. godine

Portal www.index.hr, Plenković: "SDP-ova vlada htjela je štititi jugoslavenski državni terorizam", <https://www.index.hr/vijesti/clanak/plenkovic-sdpova-vlada-je-stitila-jugoslavenski-drzavni-terorizam/918034.aspx>, pristupljeno u ožujku 2019. godine

Portal www.index.hr, Plenković: "Ja nisam Karamarko, očekivao sam više od Milanovića", izvor: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/plenkovic-ja-nisam-karamarko-ocekivao-sam-vise-od-milanovica/918233.aspx>, pristupljeno u ožujku 2019. godine

Portal www.index.hr, Vrdoljak: "Da su Hasanbegović i Markić ministri, djeca bi nam izgledala kao u Sjevernoj Koreji", <https://www.index.hr/vijesti/clanak/vrdoljak-da-su-hasanbegovic-i-markic-ministri-djeca-bi-izgledala-kao-u-sjevernoj-koreji/917548.aspx>, pristupljeno u ožujku 2019. godine

Portal www.index.hr, "Beljak napao Markićku i Hasanbegovića pa pokupio ovacije simpatizera", <https://www.index.hr/vijesti/clanak/beljak-napao-markicku-i-hasanbegovica-pa-pokupio-ovacije-simpatizera/917784.aspx>, pristupljeno u ožujku 2019. godine

Novi list: "Milanović: Jambo neće ući u Vladu, a Most će s nama imati priliku biti ravnopravni partner", <http://www.novilist.hr/Vijesti/Hrvatska/Milanovic-Jambo-nece-uci-u-Vladu-a-Most-ce-s-nama-imati-priliku-biti-ravnopravni-partneri>, pristupljeno u ožujku 2019. godine

Dnevnik.hr: "Bandić: Trenutno sam gradonačelnik Zagreba, a od 11. rujna premijer", <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/milan-bandic-za-dnevnik-nove-tv-trenutno-sam-gradonacelnik-zagreba-a-od-11-rujna-hrvatski-premijer---447524.html>, pristupljeno u ožujku 2019. godine

Večernji list: "Bandić počeo kampanju proglašom i plakatima", <https://www.vecernji.hr/vijesti/milan-bandic-poceo-kampanju-proglasom-i-plakatima-1105048>, pristupljeno 12. ožujka 2019. godine

Indeks.hr: "Petrov: Zbog dobrih djela proći ćemo bolje nego na prošlim izborima", <https://www.index.hr/vijesti/clanak/petrov-zbog-dobrih-djela-proci-emo-bolje-nego-na-proslim-izborima/915650.aspx>, pristupljeno u ožujku 2019. godine

Dnevnik.hr: "Miletić: Mi s desnicom nećemo koalirati. Nama je prihvatljiv liberalni lijevi centar", https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/boris-miletic-u-izbornim-razgovorima---446968.html?icn=article&ici=more-news_article-column, pristupljeno u ožujku 2019. godine

Indeks.hr: "Miletić: Istra je uzor ostatku zemlje, mi smo jedina opcija koja može osigurati stabilnu regiju", <https://www.index.hr/vijesti/clanak/boris-miletic-istra-je-uzor-ostatku-zemlje-mi-smo-jedina-opcija-koja-moze-osigurati-stabilnu-regiju/916780.aspx>, pristupljeno u ožujku 2019. godine

Večernji list: “Vulin: Očekujemo da će koalicija HDSSB-HKS osvojiti 5 do 6 saborskih mandata”, <https://www.vecernji.hr/vijesti/ocekujemo-da-ce-koalicija-hdssb-hks-osvojiti-5-do-6-saborskih-mandata-1109294>, pristupljeno u ožujku 2019. godine

Dnevnik.hr: “Vulin: Most nastavlja politiku Tihomira Jakovine”, <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/parlamentarni-izbori-2016-vulin-most-nastavlja-politiku-tihomira-jakovine---449403.html>, pristupljeno u ožujku 2019. godine

Novi list: “Ivan Vilibor Sinčić: Da smo išli s Mostom bili bi najjači, ali oni su osnovani da na vlast dovedu HDZ”, <http://novilist.hr/Vijesti/Hrvatska/Ivan-Vilibor-Sincic-Da-smo-isli-sa-MOST-om-bili-bi-najjaci-ali-oni-su-osnovani->

[da-na-vlast-dovedu-HDZ?meta_refresh=true](#), pristupljeno u ožujku 2019. godine

Tportal.hr: “Ivan Vilibor Sinčić: Mi se jedini iskreno borimo za ovršene, blokirane, opljačkane i potlačene”, <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/sincic-mi-se-jedini-borimo-iskreno-za-ovrsene-blokirane-opljackane-i-potlacene-20160824>, pristupljeno u ožujku 2019. godine

Novi list: “Sinčić: Imam nekoliko dojava da je već puno toga pripremljeno za veliku koaliciju SDP-a i HDZ-a”, http://novilist.hr/Vijesti/Hrvatska/Sincic-Imam-nekoliko-dojava-da-je-vec-puno-toga-pripremljeno-za-veliku-koaliciju-SDP-a-i-HDZ-a?meta_refresh=true, pristupljeno u ožujku 2019. godine